

Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi

Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi (<http://dergipark.gov.tr/yonbil>)
2024, Cilt 10, Sayı 16

ENTELEKTÜEL SERMAYE, ÖRGÜTSEL YENİLİKÇİLİK ve SÜRDÜRÜLEBİLİR REKABET AVANTAJI İLİŞKİSİ

RELATION OF INTELLECTUAL CAPITAL, ORGANISATIONAL INNOVATION AND SUSTAINABLE COMPETITIVE ADVANTAGE

İsmail Hakan OKAY¹

Özet

Bu çalışmada kaynak temelli teori çerçevesinde entelektüel sermaye, örgütsel yenilikçilik ve sürdürülebilir rekabet avantajı arasındaki ilişki incelenmiştir. Entelektüel sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerindeki doğrudan etkisi ve örgütsel yenilikçiliğin aracılık rolü ile dolaylı etkisini test etmek çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri İstanbul'da üretim alanında faaliyet gösteren işletme yöneticilerinden elde edilmiş olup 310 katılımcıya ulaşılmıştır. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara göre entelektüel sermayenin üç boyutu olan beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişki sermayenin örgütsel yenilikçilik üzerinden sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde dolaylı etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulguların araştırmanın temel hipotezlerini destekler nitelikte olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Yenilikçilik, Sürdürülebilir Rekabet Avantajı

Abstract

In this study, intellectual capital, organizational innovation, and the relationship between sustainable competitive advantage were examined within the framework of resource-based theory. The main aim of the study is to test the direct effect of intellectual capital on sustainable competitive advantage and the indirect effect through the mediating role of organizational innovation. The data of the research were obtained from managers of businesses operating in the production field in Istanbul, 310 participants were interviewed. According to the findings of the analyses, it was concluded that the three dimensions of intellectual capital - human capital, structural capital, and relational capital have an indirect effect on sustainable competitive advantage through organizational innovation. The findings obtained were found to support the main hypotheses of the research.

Key Words: Intellectual ,Capital, Organizational Innovation, Sustainable Competitive Advantage

Giriş

İş dünyasında entelektüel sermaye kavramı ve örgütsel yenilikçilik birbirlerini besleyen ve destekleyen kavramlardır. Entelektüel sermayenin unsurları olan beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişki sermaye yenilikçiliğin temellerinin oluşmasında önem arz ederken yenilikçilik de entelektüel sermayeyi devamlı olarak zenginleştirmektedir. Böylece işletmeler

¹ İstanbul Kültür Üniversitesi, hakanokay@hakanokay.com

hem uzun vadeli rekabet avantajı sağlayabilmekte hem de sürdürülebilir başarı elde etmekte daha iddialı olabilmektedir.

Entelektüel sermaye kavramının kökeni hakkında farklı görüşler bulunmakla birlikte, bazı araştırmacılara göre ilk olarak 1969'da Michael Kalecki'ye John Kenneth Galbrith tarafından yazılan bir mektupta ortaya atıldığı ifade edilmektedir (Hudson, 1993; Lentjusenkova ve Lapina 2016: 610). Başka bir görüşe göre ise kavram, Thomas Stewart tarafından 1991'de incelenerek ilk kez tanımlanmıştır (Andriessen, 2006: 101) ancak ekonomist Nassau William Senior tarafından 1836'da bir üretim faktörü olarak kullanıldığı da belirtilmektedir (Marr, 2005: 213). Senior (1836) üretim için gerekli sermayenin büyük bölümünün bilgi, fiziksel ve entelektüel becerilerden oluştuğunu, maddi olmayan sermayenin bilgi, ahlaki ve entelektüel alışkanlıklar ile itibardan meydana geldiğini belirtir. Bu sermayenin yüksek maliyetle oluşturulduğunu ve fiziksel sermayeden daha yüksek getiri sağladığını, ancak sadece sahibinin emeğiyle üretilebileceğini vurgulamaktadır. Entelektüel sermaye bir işletmenin değerine ve rekabet avantajı sağlamasına katkıda bulunan maddi olmayan varlıklarını ve kaynaklarını ifade etmektedir. Bilgi, beceri, patentler, ilişkiler, işletmenin itibarı, marka değeri vb. Bu varlık ve kaynaklara örnek olarak gösterilebilmektedir. Burada dikkati çeken nokta entelektüel sermayeyi oluşturan unsurların bilinçoda her zaman gösterilememesi fakat işletme başarısı için hayati önem taşımasıdır.

Schumpeter'a (1983: 57) göre ekonomik kalkınma, verimliliği yükseltmek ve maliyetleri azaltmak amacıyla teknolojik, örgütsel ve kaynak değişimlerini içerir ve bu değişimler, iş döngüsündeki kesintilere ve ekonomik daralmalara rağmen ekonomik büyümenin temellerini atar. "Yenilikçilik, işletmenin önceki ürün veya süreçlerinden önemli ölçüde farklı olan ve potansiyel kullanıcılara sunulan (ürün) veya birim tarafından kullanıma sokulan (süreç) yeni veya geliştirilmiş bir ürün veya süreç ya da bunların kombinasyonudur" şeklinde tanımlanmaktadır. Örgütsel yenilikçilik, yaratıcılığı, iş birliğini ve uyarlanabilirliği teşvik etmek amacıyla işletmenin yapısında, sistemlerinde ve kültüründe değişiklikler yapmayı içermektedir. Teknolojik gelişmeler, yönetim stratejileri ve operasyonel yöntemler gibi çeşitli alanları kapsayan bu yenilikçilik, üretkenliği artırmayı, operasyonları kolaylaştırmayı ve sürekli iyileştirme kültürünü teşvik etmeyi hedeflemektedir (Huard, 2018). Barney (1991: 102) sürdürülebilir rekabet avantajını bir işletmenin mevcut ya da potansiyel rakipleri tarafından uygulanamayan ya da kopyalanamayan benzersiz bir strateji uygulayarak rakiplerinden farklı bir değer yaratması şeklinde tanımlamaktadır. Hamel (2009) ise örgütsel yenilikçiliğin uzun

vadeli sürdürülebilir rekabet avantajı sağlanmasında benzersiz bir kapasiteye sahip olduğunu ifade etmektedir.

Bu araştırmanın değişkenleri olan entelektüel sermaye, örgütsel yenilikçilik ve sürdürülebilir rekabet avantajı hakkında yapılan literatür taraması neticesinde ilgili değişkenler arasındaki ilişkileri ele alan çalışmalar olmasına rağmen özellikle ulusal literatürde yapılan çalışmaların kısıtlı olduğu ve üretim sektörünü inceleyen çalışmanın olmadığı görülmüştür. Tablo 1.'de değişkenler arasındaki ikili ilişkileri inceleyen çalışmalar aktarılmıştır.

Tablo 1. Değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar

Entelektüel Sermaye ve Örgütsel Yenilikçilik İlişkisi	Entelektüel Sermaye ve Sürdürülebilir Rekabet Avantajı İlişkisi	Örgütsel Yenilikçilik ve Sürdürülebilir Rekabet Avantajı İlişkisi
Truong vd., (2024)	Suryantini vd., (2024)	Zhang vd., (2024)
Alnatsheh vd., (2023)	Damar ve İraz (2020)	Ahmad ve Wu (2022)
Zahedi ve Khanachah (2020)	Obeidat vd., (2020)	Alfawaire ve Tarik (2021)
Alshamsi vd., (2019)	Kamukama (2013)	Zhu ve Cheung (2017)
Jiang vd., (2019)	Yaseen vd., (2016)	Eidizadeh vd., (2016)
Wang ve Zatzick (2019)	Chahal ve Bakshi (2014)	Çakıcı vd., (2016)
Ghorbani vd., (2012)	Kamukama vd., (2011)	Camison ve Lopez (2011)
Barrachina vd., (2012)		

Bu çalışmada entelektüel sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde doğrudan ve örgütsel yenilikçilik üzerinden dolaylı etkisi incelenmiştir. Literatür taramasından elde edilen bilgiler ışığında araştırmanın modeli tasarlanmış entelektüel sermayeyi oluşturan üç boyut olan beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişki sermayesi araştırmanın bağımsız değişkenleri, örgütsel yenilikçilik aracı değişken ve sürdürülebilir rekabet avantajı bağımlı değişken olarak belirlenmiş ve hipotezler test edilmiştir.

1. Kavramsal Çerçeve ve Değişkenler Arasındaki İlişkiler

1.1. Entelektüel Sermaye ve Örgütsel Yenilikçilik İlişkisi

Entelektüel sermaye kavramını ilk kez tanımlayan Senior (1836: 102; 130), üretim için gerekli sermayenin büyük bir kısmının zaman ve emeğin ürünü olan bina, makine vb. gibi fiziksel

varlıklardan oluştuğunu belirtmiştir. Ancak, onun açıklamalarına göre bu araçların mevcut amaçlarının dışında hizmet verme kapasitesi düşüktür. Buna karşın, bilgi, fiziksel ve entelektüel yetenekler, üretim için gereken sermayenin daha büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Entelektüel sermaye, örgütlerin yeni zenginliği olarak kabul edilmekte ve bilgi, fikri haklar ve deneyim gibi unsurları içermektedir (Stewart, 1998: 12). Maar'ın (2005) çalışması, üretim için gereken sermayenin büyük ölçüde bilgi, deneyim ve fikri mülkiyet gibi unsurlardan oluştuğunu ve bu sermayenin zenginlik yaratmak, rekabet avantajı sağlamak, yenilik yapmak ve kurumsal performansı etkilemek için kullanılabileceğini vurgulamaktadır. Bu kavram, ekonomi, kamu politikası, muhasebe, yönetim ve strateji gibi farklı bakış açılarından incelenmektedir.

Entelektüel sermaye kavramı beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişki sermaye olmak üzere üç unsurdan oluşmaktadır (Sveiby, 1997; Subramaniam vd, 2005). Beşerî sermaye işletmenin çalışanlarının yetkinliklerinin, entelektüel çevikliklerinin ve tutumlarının bir fonksiyonudur ve bireylerin sahip oldukları bilgi, beceri ve yetenekler şeklinde ifade edilmektedir. Yapısal sermaye ise işletmenin örgütsel altyapısı, süreçleri, patentleri, telif hakları, iş yapma şekilleri ve kültürü kapsamaktadır. İşletmenin itibarı ve dış paydaşlarla olan ilişkilerine odaklanan ilişki sermaye ise müşteriler, tedarikçiler, hissedarlar ve diğer dış paydaşlarla olan ilişkileri içermektedir (Choo ve Bontis, 2002).

Oslo kılavuzunda (2005) örgütsel yenilikçiliğin yapısal yenilik, prosedürel yenilik ve dış ilişkilerde yenilik olmak üzere üç unsuru bulunmaktadır. Yapısal yenilik organizasyonundaki değişiklikleri ifade ederken, prosedürel yenilik iş uygulamalarında, dış ilişkilerde yenilik ise diğer işletmeler veya kurumlarla ilişkilerdeki değişiklikleri temsil etmektedir. Örgütsel yenilikçiliği hedeflerin belirlenmesi, çalışanların motive edilmesi, faaliyetlerin koordine edilmesi ve karar alınması ile ilgili, yeni örgütler arası ilişkiler nedeniyle ortaya çıkan ve daha ileri örgütsel hedeflere yönelik olan işletmeye özgü, işletme için yeni yönetim faaliyetleridir (Alves vd., 2016: 3).

Truong vd., (2024) imalat sanayiinde faaliyet gösteren işletmelerin yöneticilerine uyguladıkları çalışmalarında entelektüel sermayenin işletme performansına etkisinde örgütsel yenilikçiliği aracı değişken olarak ele almış ve entelektüel sermayenin tüm boyutlarının örgütsel yenilikçiliği olumlu yönde etkilediğini ifade etmiştir.

Alnatsheh vd., (2023) geleneksel çalışma ortamlarında entelektüel sermaye ve bilgi paylaşımının örgütsel yenilik seviyelerinin artırılmasına önemli ölçüde katkıda bulunduğunu fakat COVID-19 pandemisi ile değişen çalışma biçimlerinin çalışanların çeşitli engellerle

karşılaşmasına neden olduğunu vurgulayarak pandeminin üniversite akademik çalışanları üzerinde etkisini araştırmıştır. Filistin'deki üniversite akademik personeline uygulanan çalışmanın sonuçlarına göre entelektüel sermayenin bilgi paylaşımını teşvik etmeye ve örgütsel yenilikçilik seviyelerini yükseltmeye önemli ölçüde katkısı olduğu ifade edilmiştir.

Zahedi ve Khanachah'ın (2020) çalışmalarında, entelektüel sermaye gelişiminin örgütsel yenilikçilik düzeyi üzerinde olumlu etkisi olduğu ve araştırmanın gerçekleştirildiği İran sanayi kuruluşlarındaki yöneticilerin görüşlerine göre entelektüel sermayenin ürün ve süreçlerdeki yenilikçilik gelişimi üzerinde kayda değer etkileri olduğu belirtilmiştir.

Jiang vd., (2019) teknoloji yoğun işletmelerin yönetici ve çalışanları üzerine yaptıkları çalışmada beşerî sermayenin örgütsel yenilikçilik düzeyini artırıcı pozitif bir etkisi olduğu tespit etmiştir.

Wang ve Zatzick (2019) işe yeni çalışanların alımında işe alım stratejilerinin önemine vurgu yaparak işe alımların ve alım oranlarının beşerî sermayenin gelişimine ve böylece örgütsel yenilikçiliğe katkı sağladığını ifade etmiştir.

Bununla birlikte Alshamsi vd., de (2019) çalışmalarında Abu Dabi'deki polis teşkilatında entelektüel sermaye boyutlarının örgütsel yenilikçilik üzerindeki doğrudan etkisini analiz etmiş ve entelektüel sermayenin tüm boyutlarının kamu sektöründe örgütsel yenilikler üzerinde olumlu etkileri olduğunu ifade etmiştir.

Entelektüel sermayenin yenilikçilikteki artan önemi, organizasyonların ekonomik performansının bir göstergesi olması açısından İran'da faaliyet gösteren bankaların entelektüel sermaye yönetimleri ile örgütsel yenilikçilik arasındaki ilişkiyi araştıran Ghorbani vd.,'nin (2012) çalışmalarında kişisel ve mesleki faktörlerin entelektüel sermaye aracılığıyla örgütsel yenilikçilik üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkileri araştırılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre entelektüel sermaye örgütsel yenilikçiliği doğrudan etkilese de kişisel ve mesleki özelliklerin örgütsel yenilikçilik üzerindeki etkisine aracılık etmediği görülmüştür. Barrachina vd.,'nin (2012) bulgularında beşerî sermayenin Ar-Ge işletmelerinde yenilikçiliği desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Geçmiş çalışmalardan yola çıkarak araştırmanın ilk üç hipotezi aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

H₁: Beşerî sermayenin örgütsel yenilikçilik üzerinde etkisi vardır.

H₂: Yapısal sermayenin örgütsel yenilikçilik üzerinde etkisi vardır.

H₃: İlişki sermayesinin örgütsel yenilikçilik üzerinde etkisi vardır.

1.2. Entelektüel Sermaye ve Sürdürülebilir Rekabet Avantajı İlişkisi

Bu çalışmada entelektüel sermaye ve sürdürülebilir rekabet avantajı ilişkisi kaynak temelli teoriye [resource based theory] dayandırılarak açıklanmıştır. Entelektüel sermaye ve sürdürülebilir rekabet avantajı arasındaki ilişki üzerine yapılan araştırmaların çoğu kaynak temelli görüşe, insan sermayesi teorisine ve dinamik yetenekler teorisine (DCT; Barney, 1991; Conner, 1991; Amit ve Schoemaker, 1993; Decarolis ve Deeds, 2006; Becker, 1993; Teece vd., 1997) dayanmaktadır. Meso ve Smith (2000), sürdürülebilir rekabet avantajının, kaynak temelli görüşün arkasındaki beyin olan Barney'in (1991) işletme tarafından içsel olarak kontrol edilen ve işletme için stratejik olan varlıklar olarak gördüğü stratejik varlıklara atfedilebileceğini öne sürmektedir. Kaynak temelli görüşe göre, sürdürülebilir rekabet avantajı değerli, nadir bulunan, ikame edilemeyen ve taklit edilmesi zor olan ve bir kuruluşun içinde bulunan kaynaklardan etkilenmektedir (Barney, 1991; Stiles ve Kulvisaechana, 2004). Buna göre, işletmelerin büyüklük dağılımı ve rekabet gücündeki farklılıklar, ayırt edici yeteneklerinden kaynaklanmaktadır (Amit ve Schoemaker, 1993). Yönetimin, işletmelerin sürdürülebilir rekabet avantajını sağlamak için bu tür iç kaynakları izlemesi zorunlu hale gelmektedir. Kaynak temelli görüşle bağlantılı olan bilgi temelli teori, firmalar arasındaki heterojen bilgi tabanlarının, bilgi yaratma ve uygulama becerisinin rekabet avantajının temel belirleyicileri olduğunu ifade etmektedir (Grant, 1996; Spender, 1996; Decarolis ve Deeds, 2006). Teoriye göre farklı bilgi tabanlarını harmanlamak, işletmelere rekabetçi bir ortamda daha iyi bir pozisyon kazandırmaktadır (Ahmadi vd., 2012).

Entelektüel sermaye ve rekabet avantajı arasındaki ilişkiyi ele alan araştırmalar incelendiğinde demografik faktörler, inovasyon türleri, örgütsel öğrenme, firma performansı, finansal performans gibi değişkenlerle ilişkilendirildiği görülmüştür.

Suryantini vd., (2024) Entelektüel sermayenin finansal ve finansal olmayan işletme performansı üzerinden sürdürülebilir rekabet avantajı üzerindeki etkisini araştırdıkları çalışmalarında entelektüel sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde hem doğrudan hem de dolaylı etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Damar ve İraz'ın (2020) entelektüel sermaye ve rekabet avantajı arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmalarında entelektüel sermayenin beşerî sermaye ve yapısal sermaye boyutlarının rekabet avantajı üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir etkisi olduğunu bulunurken üçüncü boyutu olan ilişkisel sermayenin anlamlı bir etkisi tespit edilememiştir. Benzer bir şekilde Obeidat vd.'nin (2020) ve Kamukama'nın (2013) çalışmaların da üç entelektüel sermaye unsurunun rekabet avantajının güçlü belirleyicileri olduğu ifade edilmiş; Kamukama (2013) da çalışmasının bulgularında

entelektüel sermayenin rekabet avantajı üzerine etkisi olduğu sonucuna ulaşmış ve entelektüel sermayenin boyutlarının rekabet avantajı üzerindeki istatistiksel etkileri önem sıralarına göre yapısal sermaye, beşerî sermaye ve ilişki sermaye şeklinde sıralamıştır.

Entelektüel sermayenin rekabet avantajı üzerindeki etkisinde yaş ve cinsiyetin moderatör etkisini araştıran Yaseen vd., (2016), Ürdün'deki telekomünikasyon işletmelerinde yaptığı araştırmada ilişki sermaye ve yapısal sermayenin rekabet avantajı üzerinde bir etkisi olduğunu fakat beşerî sermayenin doğrudan bir etkisi bulunmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte ilişki sermayenin etkisi yaşa ve cinsiyete göre değişirken bu etki genç erkeklerde daha güçlüdür. Yapısal sermayenin etkisi ise sadece cinsiyete göre değişmektedir ve etki kadınlarda biraz daha güçlüdür.

Chahal ve Bakshi'nin (2014) Kuzey Hindistan'da faaliyet gösteren kamu ve özel banka şubesi yöneticilerine uyguladıkları, entelektüel sermaye ile rekabet avantajı arasındaki ilişkide inovasyonun aracılık rolünü ve örgütsel öğretmenin moderatör etkisini araştırdıkları çalışmalarında entelektüel sermayenin rekabet avantajı üzerinde doğrudan ve pozitif bir etkiye sahip olduğu ve inovasyonun bu iki değişken arasındaki ilişkiye tam aracılık ettiği doğrulanmıştır.

Kamukama vd.,'nin (2011) çalışmasında mikro finans kurumlarında entelektüel sermaye ve finansal performans arasındaki ilişkide rekabet avantajının aracılık etkisi incelenmiş ve rekabet avantajının entelektüel sermaye ile finansal performans arasındaki ilişkide önemli bir aracı olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca entelektüel sermayenin rekabet avantajı üzerinde de doğrudan anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür.

Buradan hareketle çalışmanın dördüncü, beşinci ve altıncı hipotezleri oluşturulmuştur:

H₄: Beşerî sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde etkisi vardır.

H₅: Yapısal sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde etkisi vardır.

H₆: İlişki sermayesinin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde etkisi vardır.

1.3. Örgütsel Yenilikçilik ve Sürdürülebilir Rekabet Avantajı İlişkisi

İşletmeler faaliyetlerinden kaynaklanan olumsuz sosyal ve çevresel etkileri en aza indirebilmek ve sonucunda üstün kurumsal performans elde edebilmek için sürdürülebilir yenilikçilik uygulamalarını önemsemektedir (Kneipp vd., 2019). Ayrıca, üst düzey yenilikçi fikirleri uygulayan işletmeler rekabet avantajı geliştirebilmekte ve sürdürebilmektedir (Soetjijto vd., 2018). Dolayısıyla yenilikçilik, örgütsel kaynakların etkin kullanımı yoluyla örgütün rekabet kapasitesinde önemli bir faktördür (Chen vd., 2015; Saji ve Ellingstad, 2016). Bununla birlikte, örgütsel yenilikçilik rekabet avantajının geliştirilmesi, kuruluşun rakiplerinden daha üstün

ürünler üretme ve aynı zamanda müşterilere mükemmel değer sağlama kaynaklarına ve yeteneklerine sahip olması anlamına gelir (Iqbal vd., 2019). Yenilikçi kültüre sahip işletmeler daha esnek olduğu gibi istikrarsızlık dönemlerinde de değişikliklere hızlı bir şekilde uyum sağlama, yanıt verme ve yeni fırsatları tespit etme kapasitesine sahiptir (Kneipp vd., 2019). Bu nedenle, bir işletmenin esnekliğinden ve değişime uygun şekilde tepki verme kapasitesinden kapsamlı faydalar elde edilebilir (Anning-Dorson ve Nyamekye, 2020; Chatzoglou ve Chatzoudes, 2018).

Zhang vd., (2024) tekstil sektörü yöneticilerine uyguladıkları çalışmalarında organizasyon kültürü, bilgi paylaşımı, örgütsel yenilikçilik, rekabet avantajı ve firma performansı arasındaki ilişkileri araştırmış ve örgütsel yenilikçiliğin rekabet avantajı sağlamada pozitif etkisi olduğu ve örgüt kültürü ile rekabet avantajı arasındaki ilişkide aracılık rolü üstlendiğini vurgulamıştır. Alfawaire ve Tarik (2021), Ürdün'deki kamu ve özel üniversite çalışanlarına uyguladıkları çalışmalarında üniversitelerin rekabet avantajını artırabilmeleri için çaba göstermeleri gerekliliğinden yola çıkarak stratejik insan kaynakları yönetimi ve bilgi yönetiminin örgütsel yenilikçilik aracılığı ile sürdürülebilir rekabet avantajı üzerindeki etkisini araştırmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde pozitif yönlü anlamlı bir etkisi olan örgütsel yenilikçiliğin, sürdürülebilir rekabet avantajını teşvik edecek şekilde stratejik insan kaynakları yönetimi ve bilgi yönetimi ile entegre edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

İş zekâsı, bilgi paylaşımı, örgütsel yenilikçilik ve rekabet avantajı arasındaki ilişkiyi inceleyen Eidizadeh vd., (2016), örgütsel yenilikçiliğin rekabet avantajını pozitif ve anlamlı bir şekilde etkilediğini bununla birlikte iş zekâsının örgütsel yenilikçilik üzerinden rekabet avantajını dolaylı olarak etkilediğini ifade etmektedir.

Ahmad ve Wu (2022), Pakistan'da faaliyet gösteren KOBİ'lere uyguladıkları çalışmalarında entelektüel sermaye ve kurumsal sosyal sorumluluğun sürdürülebilir rekabet performansına etkisinde örgütsel yenilikçiliğin aracılık rolünü araştırmıştır. Çalışmada değişkenler arasında doğrudan ilişkiler tespit edilirken aynı zamanda entelektüel sermaye ve kurumsal sosyal sorumluluğun örgütsel yenilikçilik üzerinden işletmelerin sürdürülebilir rekabet performanslarını dolaylı olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Azeem vd., (2021) örgüt kültürünün örgütsel yenilikçilik ve bilgi paylaşımı aracılığıyla rekabet avantajı üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerini inceledikleri çalışmalarında örgütsel yenilikçiliğin rekabet avantajının sağlanmasında önemli bir faktör olduğunu ayrıca örgüt kültürünün rekabet avantajına etkisinde aracılık rolü üstlendiğini bildirmişlerdir.

Zhu ve Cheung (2017) örgütsel yenilikçilik ile rekabet gücü arasında pozitif bir ilişki tespit etmiş ve rekabet gücünün örgütsel yenilikçilik kapasitesinin geliştirilmesi yoluyla elde edilebileceğini önermiştir. Eidizadeh, vd., (2016) iş zekâsının örgütsel yenilikçilik ve bilgi paylaşımı üzerinden rekabet avantajı üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkisini test etmiş, örgütsel yenilikçiliğin rekabet avantajı üzerinde doğrudan pozitif bir etkisi olduğunu ayrıca iş zekâsının rekabet avantajı üzerindeki etkisinde örgütsel yenilikçiliğin aracılık rolü üstlendiğini aktarmıştır. Çakıcı vd., (2016) yiyecek içecek sektöründe uyguladıkları çalışmalarında yenilikçiliğin sürdürülebilir rekabet avantajı sağlanması açısından önemli bir etkisi olduğunu ifade etmiştir. Camison ve Lopez (2011) ise örgütsel hafıza ve bilgi kapasitesinin örgütsel yenilikçilik ve pazarlama yenilikçiliği üzerinden sürdürülebilir rekabet avantajı üzerindeki etkisini araştırmış ve örgütsel yenilikçiliğin hem doğrudan hem de dolaylı etkisi olduğu araştırmanın bulguları ile desteklenmiştir.

Bu kapsamda teori ve ampirik çalışmalara dayalı olarak araştırmanın yedinci hipotezi araştırmanın temel hipotezleri olan sekizinci, dokuzuncu ve onuncu hipotezleri dördüncü hipotezi geliştirilmiştir:

H₇: Örgütsel yenilikçiliğin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde etkisi vardır.

H₈: Beşerî sermayenin örgütsel yenilikçilik üzerinden sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde dolaylı etkisi vardır.

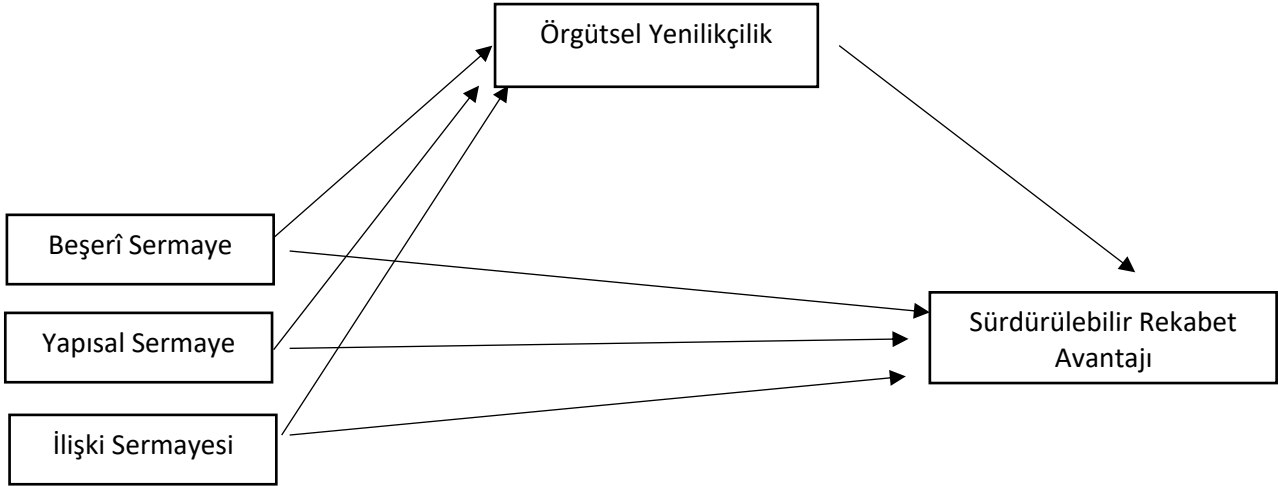
H₉: Yapısal sermayenin örgütsel yenilikçilik üzerinden sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde dolaylı etkisi vardır.

H₁₀: İlişki sermayesinin örgütsel yenilikçilik üzerinden sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde dolaylı etkisi vardır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan literatür taraması neticesinde araştırmanın modeli Şekil 1.'deki gibi oluşturulmuştur.

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

Şekil 1. İncelendiğinde araştırmanın bağımsız değişkenini entelektüel sermayenin boyutları olan beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişkisel sermaye oluştururken, örgütsel yenilikçilik aracı değişken ve sürdürülebilir rekabet avantajı ise bağımlı değişkendir. Araştırmanın modeline göre beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişki sermayesinin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerindeki doğrudan etkisi ve örgütsel yenilikçilik üzerinde dolaylı etkisi incelenmiştir.

2.2. Verilerin Toplanması ve Ölçüm Araçları

Çalışmanın verileri İstanbul'da faaliyet gösteren tekstil, gıda, inşaat, mobilya, motor ve makine parçaları, kozmetik, alüminyum ve demir profili, plastik boru, konteyner, jeneratör, cam, tuğla ve kiremit, boya, bilgisayar aksesuarları üretim işletmelerinde çalışan üst düzey yöneticilerden yüz yüze anket yoluyla elde edilmiş olup toplam 310 katılımcıya ulaşılmıştır.

Çalışmanın anketi 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcılara ve işletmelere ilişkin verileri elde etmek amacıyla hazırlanmış altı soru yer almaktadır. İkinci bölümde entelektüel sermayenin değerlendirildiği ifadeler yer alırken, üçüncü bölümde örgütsel yenilikçilik düzeyi değerlendirilmiştir. Anketin son bölümünü işletmenin rekabetçiliğine ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Ölçek ifadeleri hakkında detaylı bilgi aşağıda yer almaktadır:

Entelektüel Sermaye Ölçeği: Entelektüel sermaye ölçeği için Subramaniam vd., (2005) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlamasını Özdemir ve Taşçı'nın (2017) yaptıkları

çalışmadan faydalanılmıştır. Ölçek beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişki sermayesi olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır ve toplamda 14 ifade kullanılmıştır. Beşerî sermaye boyutuna ilişkin örnek ifade “çalışanlarımız genellikle alanının en iyileri olarak kabul edilir”; yapısal sermaye boyutuna ilişkin örnek ifade “şirketimiz bilgiyi elde tutmak için patent/lisans kullanır”; ilişki sermayesi boyutuna ilişkin örnek ifade ise “çalışanlarımız şirketimizin diğer alanlarındaki çalışanlarla etkileşim kurar ve fikir alış verişi yapar” şeklindedir. Ölçeğin ifadeleri değerlendirilirken yüksek puanlar daha yüksek beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişki sermayesi düzeyini temsil edecek şekilde 5’li Likert ölçek maddeleri ile tanımlanmıştır.

Ölçeğin ifadeleri 1=tamamen katılmıyorum, 5=tamamen katılıyorum biçiminde 5’li Likert tipi yapısındadır.

Örgütsel Yenilikçilik: Yedi ifade ve tek boyuttan oluşan ölçek Wang ve Ahmed (2004: 305) tarafından geliştirilmiş ve Erdem (2019) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Ölçeğe ilişkin örnek ifadeler “iş süreçlerimizi sürekli geliştirmekteyiz”, “yeni ürün ve hizmetlerimiz müşteriler tarafından ilk üretilen ürün olarak algılanmaktadır” şeklindedir. Ölçeğin ifadeleri değerlendirilirken yüksek puanlar daha yüksek örgütsel yenilikçilik düzeyini temsil edecek şekilde 5’li Likert ölçek maddeleri ile tanımlanmıştır.

1=tamamen katılmıyorum, 5=tamamen katılıyorum biçiminde 5’li Likert tipi yapısındadır.

Rekabet Avantajı: Li ve Liu’nun (2012) tarafından geliştirilen ve Tokgöz (2018) tarafından Türkçe’ye uyarlanan 7 ifadeli ölçekten faydalanılmıştır. Örnek ölçek ifadeleri “işletme maliyetlerimiz daha düşüktür”, “daha kârlı eski müşterilerimiz vardır” şeklindedir. Ölçeğin ifadeleri değerlendirilirken yüksek puanlar daha yüksek sürdürülebilir rekabet avantajı düzeyini temsil edecek şekilde 5’li Likert ölçek maddeleri ile tanımlanmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri yüz yüze anket ile toplanmıştır. Veri setine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi ve güvenilirlik analizi Jamovi programından, tanımsal istatistikler, korelasyon analizi ve çoklu regresyon analizi IBM SPSS 24 programından faydalanılarak yapılmıştır. Değişkenler arasındaki direkt ve dolaylı etkileri incelemek için Andrew Hayes tarafından geliştirilen Process SPSS Makrosu (eklentisi) ile Bootstrapping (önyükleme) yöntemi kullanılarak dolaylı etki analizi yapılmıştır. Analizde p değeri Sobel testinin p değeridir, güven aralığı değerleri Bootstrapping yöntemine göre hesaplanmıştır.

3. Araştırma Bulguları

3.1. Geçerlilik ve Güvenilirlik Analiz

Veri setine ilişkin ölçüm geçerliliğinin test edilmesi amacıyla Jamovi programından faydalanılarak doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçüm verilerinin güvenilirliğini test etmek amacıyla Alfa katsayıları [Cronbach Alfa] hesaplanmıştır. Veri analizinin ilk aşamasında model testinden önce beş faktörlü doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde uyum indeks değerleri kontrol edildiğinde ($\chi^2= 731$, $sd= 340$, $p= <000$; CFI= ,90; RMSEA= ,061; SRMR= ,055) bazı ifadelerin problemlili olduğu görülmüş ve modelin uygunluğunu iyileştirmek amacıyla düzenleme indekslerinde [modification indices] en yüksek değere sahip olan ifadeler incelenmiştir. Düzenleme indekslerine göre en yüksek değerlerin öncelikle sürdürülebilir rekabet avantajı ölçeğinin birinci ve ikinci ifadeleri olduğu görülmüştür. Buna göre ölçeğin bir numaralı ifadesi çıkarılarak analiz tekrarlanmıştır. İfadenin çıkarılması ile model uyum iyiliğinin yeterli düzeyde sağlanmadığı görülmüştür ($\chi^2= 630$, $sd= 314$, $p<001$; CFI= ,92; RMSEA= ,057; SRMR= ,051). İkinci doğrulayıcı faktör analizinden sonra düzenleme indekslerinde en yüksek değerin entelektüel sermaye ölçeğinin yapısal sermaye boyutuna ait olan birinci ve ikinci ifadeleri arasında olduğu görülmüştür. Buna göre boyutun ilk ifadesi analizden çıkarılarak tekrar doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. İfadenin çıkarılması ile yaklaşık uyum indeksleri veri-model uyumunun yeterli düzeyde olduğunu göstermiştir ($\chi^2= 567$, $sd= 289$, $p<001$; CFI= ,93; RMSEA= ,056; SRMR= ,051). Geçerlilik ve güvenilirliğe ait analiz sonuçları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Değişkenler	İfadeler	Faktörler					Cronbach
		1	2	3	4	5	Alfa
Beşerî Sermaye	A1	0,833					0,876
	A2	0,773					
	A3	0,782					
	A4	0,769					
	A5	0,704					
Yapısal Sermaye	B2		0,564				0,761
	B3		0,844				
	B4		0,559				
İlişkisel Sermaye	C1			0,777			0,883
	C2			0,789			
	C3			0,807			
	C4			0,819			
	C5			0,692			
Örgütsel Yenilikçilik	Y1				0,472		0,868
	Y2				0,681		
	Y3				0,737		
	Y4				0,794		
	Y5				0,794		
	Y6				0,721		
	Y7				0,696		
Stratejik Rekabet Avantajı	R2					0,610	0,799
	R3					0,374	
	R4					0,651	
	R5					0,733	
	R6					0,509	
	R7					0,646	

$\chi^2= 567$, $sd= 289$, $p<001$; $CFI= ,93$; $RMSEA= ,056$; $SRMR= ,051$

Tablo 1 incelendiğinde ölçüm verilerinin güvenilirliğine ilişkin yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach Alfa değerleri ise; beşerî sermaye boyutu dört ifade için; 0,876, yapısal sermaye boyutu üç ifade için; 0,761, ilişkisel sermaye boyutu 5 ifade için; 0,883, örgütsel yenilikçilik boyutu altı ifade için; 0,868 ve stratejik rekabet avantajı boyutu altı ifade için 0,799 olarak hesaplanmıştır.

3.2. Katılımcılara Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara ve işletmelere ait tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir. Sonuçlar Tablo 2.'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Katılımcılara Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Değişken	Kategori	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	106	34,2
	Erkek	204	65,8
	Toplam	310	100
Öğretim	Lise	11	3,5
	Önlisan	10	3,3
	Yüksekokul-Lisans	186	60
	YL. - Doktora	103	33,2
	Toplam	310	100
Çalışma Süresi	1 yıldan az	41	13,2
	1-3 yıl arası	64	20,6
	3-5 yıl arası	42	13,5
	5-7 yıl arası	35	11,3
	7-9 yıl arası	26	8,4
	9-13 yıl arası	29	9,4
	13 yıl üzeri	73	23,5
	Toplam	310	100
İşletme Faaliyet Süresi	1 yıldan az	3	1
	1-3 yıl arası	5	1,6
	3-5 yıl arası	9	2,9
	5-7 yıl arası	12	3,9
	7-9 yıl arası	11	3,5
	9-13 yıl arası	40	12,9
	13 yıl üzeri	230	74,2
Toplam	310	100	

Tablo 2. incelendiğinde anketi yanıtlayan katılımcıların %65,8'i (204 kişi) erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların %60'ı (186 kişi) lisans mezunudur. Şu anda çalıştıkları iş yerindeki toplam çalışma sürelerine göre %23,5'i (73 kişi) 13 yıl üzeri çalıştığını belirtmiştir. Çalışılan işletmenin kaç yıldır faaliyette olduğuna yönelik soruya katılımcıların %74,2'si (230 kişi) 13 yıl ve üzeri cevabını vermiştir.

3.3. Korelasyon Analizi

Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişki düzeyini aktarmak amacıyla korelasyon analizi yapılmış ve ilgili analiz sonuçları Tablo 3.'te gösterilmiştir. Katsayılar yorumlanırken Cohen'in (1992) belirttiği korelasyon katsayısı aralıklarından faydalanılmıştır. Buna göre

korelasyon katsayısının 0,10-0,29 arasında olması durumunda düşük, 0,30-0,49 arasında iken orta ve 0,50-1,00 arasında ise yüksek düzeyde ilişki olduğu ifade edilmiştir.

Tablo 3. Korelasyon analizi sonuçları

	Ortalama	S.S.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Beşerî Sermaye (1)	3,38	0,708	1				
Yapısal Sermaye (2)	3,75	0,743	,451**	1			
İlişkisel Sermaye (3)	3,54	0,703	,593**	,564**	1		
Örgütsel Yenilikçilik (4)	3,62	0,724	,493**	,633**	,651**	1	
Sürdürülebilir Rekabet Avantajı (5)	3,53	0,592	,381**	,447**	,426**	,596**	1

** 0,01 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlılığı göstermektedir.. S.S.:Standart Sapma

Tablo 3. incelendiğinde *beşerî sermaye ile* yapısal sermaye arasında orta düzeyde ($r= ,451$), ilişkisel sermaye ile yüksek düzeyde ($r=,593$) örgütsel yenilikçilik ile ($r=,493$) orta düzeyde pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Beşerî sermaye ile sürdürülebilir rekabet avantajı arasında orta düzeyde ($r= ,381$) pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Yapısal sermaye ile örgütsel yenilikçilik arasında yüksek düzeyde ($r= ,633$), sürdürülebilir rekabet avantajı ile orta düzeyde ($r= ,447$) pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. İlişkisel sermaye ile örgütsel yenilikçilik arasındaki ilişki yüksek düzeyde ($r= ,651$) iken sürdürülebilir rekabet avantajı ile orta düzeyde ($r= ,426$) pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Örgütsel yenilikçilik ve sürdürülebilir rekabet avantajı arasında ise yüksek düzeyde ($r= ,596$) pozitif yönlü bir ilişki vardır. Yapılan korelasyon analizi değişkenler arasında

3.4. Hipotezlerin Test Edilmesi

Araştırmanın hipotez testlerine yönelik, beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişkisel sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajına etkisi ve bu etkiye örgütsel yenilikçiliğin aracılık edip etmediği test edilerek analizler sonucunda elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

Tablo 4.'te beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişkisel sermayenin bağımsız değişken, örgütsel yenilikçiliğin ise bağımlı değişken olduğu çoklu regresyon analizi sonuçları aktarılmıştır. Buna göre beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişkisel sermayenin birlikte örgütsel yenilikçilikteki değişkenliğin yaklaşık %53'ünü açıkladığı görülmektedir.

Tablo 4. Bağımlı değişken: örgütsel yenilikçilik için regresyon katsayıları

	<i>B</i>	<i>S.H.</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Kesme Terimi	0,573	0,170		3,378	,001
Beşerî Sermaye	0,101	0,051	0,098	2,000	,046
Yapısal Sermaye	0,358	0,046	0,374	7,782	<,001
İlişkisel Sermaye	0,386	0,054	0,382	7,180	<,001

R²: ,534 **F:** 116,781 **s.d.1.:** 3 **s.d.2:** 306

B: Standardize edilmemiş regresyon katsayısı, *S.H.:* Standardize edilmemiş regresyon katsayısının standart hatası, β : Standardize edilmiş regresyon katsayısı, *t:* *t* istatistiği, *p:* anlamlılık değeri, **R²:** Belirlilik katsayısı, **F:** *F* istatistiği, **s.d.:** Serbestlik derecesi

Tablo 5. beşerî sermaye, yapısal sermaye, ilişkisel sermaye ve örgütsel yenilikçiliğin bağımsız değişken, sürdürülebilir rekabet avantajının bağımlı değişken olduğu regresyon analizi sonuçlarını yansıtmaktadır. Tablo 5. incelendiğinde beşerî sermaye, yapısal sermaye, ilişkisel sermaye ve örgütsel yenilikçiliğin birlikte sürdürülebilir rekabet avantajındaki değişkenliğin %37'sini açıkladığı görülmektedir.

Tablo 5. Bağımlı değişken: Sürdürülebilir Rekabet Avantajı için Regresyon Katsayıları

	<i>B</i>	<i>S.H.</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Kesme Terimi	1,491	0,168		9,093	<,001
Beşerî Sermaye	0,085	0,049	0,100	1,733	,086
Yapısal Sermaye	0,075	0,049	0,094	1,523	,125
İlişkisel Sermaye	-0,004	0,056	-0,005	0,361	,944
Örgütsel Yenilikçilik	0,408	0,056	0,490	7,030	<,001

R²: ,37 **F:** 44,722 **s.d.1.:** 4 **s.d.2:** 305

B: Standardize edilmemiş regresyon katsayısı, *S.H.:* Standardize edilmemiş regresyon katsayısının standart hatası, β : Standardize edilmiş regresyon katsayısı, *t:* *t* istatistiği, *p:* anlamlılık değeri, **R²:** Belirlilik katsayısı, **F:** *F* istatistiği, **s.d.:** Serbestlik derecesi

Tablo 6.'da ise araştırmanın tüm hipotezlerinin test edildiği direkt ve dolaylı etkilerine ait analiz sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6. Direkt ve dolaylı etki analizi

Direkt Etki		%95 Güven Aralığı						
	Direkt Etki (standardize edilmemiş)	S.H.	Direkt Etki (standardize edilmiş)	t	p	Alt Limit	Üst Limit	
BS → ÖY	0,101	0,051	0,098	1,999	,046	0,002	0,201	
YS → ÖY	0,358	0,046	0,374	7,783	<,001	0,267	0,448	
İS → ÖY	0,386	0,054	0,382	7,181	<,001	0,280	0,492	
R²= ,534 F= 116,781 s.d.1: 3 s.d.2: 306 p<,001								
BS → SRA	0,085	0,049	0,100	1,725	,086	-0,012	0,182	
YS → SRA	0,075	0,049	0,094	1,537	,125	-0,021	0,171	
İS → SRA	-0,004	0,056	-0,005	0,070	,944	-0,115	0,107	
ÖY → SRA	0,381	0,056	0,490	7,358	<,001	0,299	0,517	
R²= ,37 F= 44,722 s.d.1: 4 s.d.2: 305 p<,001								
Dolaylı Etki		%95 Güven Aralığı*						
	Dolaylı Etki (standardize edilmemiş)	S.H.	Dolaylı Etki (standardize edilmiş)	z	p	Alt Limit	Üst Limit	
BS → ÖY → SRA	0,041	0,021	0,073	1,9134	,005	0,023	0,083	
YS → ÖY → SRA	0,146	0,028	0,183	5,3237	<001	0,094	0,206	
İS → ÖY → SRA	0,158	0,033	0,147	5,1150	<001	0,097	0,224	

*p değeri Sobel testinin değeridir, güven aralığı değerleri standardize edilmemiş dolaylı etki katsayısı için Bootstrapping yöntemine göre hesaplanmıştır. BS: Beşerî sermaye; YS: Yapısal sermaye; İS: İlişkisel sermaye; ÖY: Örgütsel yenilikçilik; SRA: Sürdürülebilir rekabet avantajı

Tablo 6.'da yer alan analiz sonuçları incelendiğinde:

Yapısal sermaye ve ilişkisel sermayenin etkisi sabit tutulduğunda beşerî sermayenin örgütsel yenilikçilik üzerinde pozitif yönlü etkisi olduğu görülmektedir (direkt etki: 0,101). Yapısal sermaye ve ilişkisel sermayenin etkisi sabit tutulduğunda beşerî sermayedeki 1 birimlik değişimin örgütsel yenilikçilikte 0,10 birimlik bir değişime karşılık geldiği görülmektedir.

Buna göre bulgular araştırmanın ilk hipotezi olan H₁: Beşerî sermayenin örgütsel yenilikçilik üzerinde etkisi vardır hipotezini destekler niteliktedir.

Beşerî sermaye ve ilişkisel sermayenin etkisi sabit tutulduğunda yapısal sermayenin örgütsel yenilikçilik üzerinde pozitif yönlü etkisi olduğu görülmektedir (direkt etki: 0,358). Beşerî sermaye ve ilişkisel sermayenin etkisi sabit tutulduğunda yapısal sermayedeki 1 birimlik değişim örgütsel yenilikçilikte 0,36 birimlik bir değişime karşılık gelmektedir. Buna göre bulgular araştırmanın ikinci hipotezi H₂: Yapısal sermayenin örgütsel yenilikçilik üzerinde etkisi vardır hipotezini destekler niteliktedir.

Beşerî sermaye ve yapısal sermayenin etkisi sabit tutulduğunda ilişkisel sermayenin örgütsel yenilikçilik üzerinde pozitif yönlü etkisi olduğu görülmektedir (direkt etki: 0,386). Beşerî sermaye ve yapısal sermayenin etkisi sabit tutulduğunda ilişkisel sermayedeki 1 birimlik değişim örgütsel yenilikçilikte yaklaşık 0,39 birimlik bir değişime karşılık gelmektedir. Buna göre araştırmanın bulguları H₃: İlişkisel sermayenin örgütsel yenilikçilik üzerinde etkisi vardır hipotezini destekler niteliktedir.

Yapısal sermaye, ilişkisel sermaye ve örgütsel yenilikçiliğin etkisi sabit tutulduğunda, beşerî sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi (direkt etki: 0,085) olmadığı görülmektedir. Buna göre, araştırma bulgularının H₄ hipotezini destekler nitelikte olmadığı görülmektedir.

Beşerî sermaye, ilişkisel sermaye ve örgütsel yenilikçiliğin etkisi sabit tutulduğunda, yapısal sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi (direkt etki: 0,075) olmadığı görülmektedir. Buna göre, araştırma bulgularının H₅ hipotezini destekler nitelikte olmadığı görülmektedir.

Beşerî sermaye, yapısal sermaye ve örgütsel yenilikçiliğin etkisi sabit tutulduğunda, ilişkisel sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi (direkt etki: -0,004) olmadığı görülmektedir. Buna göre, araştırma bulgularının H₆ hipotezini destekler nitelikte olmadığı görülmektedir.

Beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişkisel sermayenin etkisi sabit tutulduğunda örgütsel yenilikçiliğin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde pozitif yönlü etkisi olduğu görülmüştür (direkt etki: 0,381). Beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişkisel sermayenin etkisi sabit tutulduğunda örgütsel yenilikçilikteki 1 birimlik değişim örgütsel yenilikçilikte yaklaşık 0,38 birimlik bir değişime karşılık gelmektedir. Böylece bulgular H₇: Örgütsel yenilikçiliğin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde etkisi vardır hipotezini destekler niteliktedir.

Yapısal sermaye ve ilişki sermayenin etkisi sabit tutulduğunda beşerî sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde örgütsel yenilikçilik üzerinden pozitif yönlü dolaylı etkisi olduğu (dolaylı Etki: 0,041), %95 güven aralığında en düşük ve en yüksek limitin sıfır içermediği görülmüştür. Yapısal sermaye ve ilişki sermayenin etkisi sabit tutulduğunda beşerî sermayedeki 1 birimlik değişim örgütsel yenilikçilik üzerinden sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde 0,041 birimlik bir değişime karşılık gelmektedir. Buna göre bulgular H₈: Beşerî sermayenin örgütsel yenilikçilik üzerinden sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde dolaylı etkisi vardır hipotezini destekler niteliktedir.

Beşerî sermaye ve ilişki sermayenin etkisi sabit tutulduğunda yapısal sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde örgütsel yenilikçilik üzerinden pozitif yönlü dolaylı etkisi olduğu (dolaylı Etki: 0,146), %95 güven aralığında en düşük ve en yüksek limitin sıfır içermediği görülmüştür. Beşerî sermaye ve ilişki sermayenin etkisi sabit tutulduğunda yapısal sermayedeki 1 birimlik değişim örgütsel yenilikçilik üzerinden sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde 0,146 birimlik bir değişime karşılık gelmektedir. Buna göre bulgular H₉: Yapısal sermayenin örgütsel yenilikçilik üzerinden sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde dolaylı etkisi vardır hipotezini destekler niteliktedir.

Beşerî sermaye ve yapısal sermayenin etkisi sabit tutulduğunda ilişki sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde örgütsel yenilikçilik üzerinden pozitif yönlü dolaylı etkisi olduğu (dolaylı Etki: 0,158), %95 güven aralığında en düşük ve en yüksek limitin sıfır içermediği görülmüştür. Beşerî sermaye ve yapısal sermayenin etkisi sabit tutulduğunda ilişki sermayedeki 1 birimlik değişim örgütsel yenilikçilik üzerinden sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde 0,158 birimlik bir değişime karşılık gelmektedir. Buna göre bulgular H₁₀: İlişki sermayenin örgütsel yenilikçilik üzerinden sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde dolaylı etkisi vardır hipotezini destekler niteliktedir.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada kaynak temelli teoriden hareketle entelektüel sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerindeki direkt etkisi ve örgütsel yenilikçilik üzerinden dolaylı etkisi araştırılmıştır. Yapılan analizler neticesinde araştırmanın bulguları H₁, H₂, H₃, H₄, H₅, H₆ ve H₇ hipotezlerini destekler nitelikte çıkmıştır. Bununla birlikte beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişki sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde doğrudan etkisi olduğu yönündeki hipotezler reddedilmiştir.

Bu araştırmanın bulgularına göre beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişkisel sermayenin örgütsel yenilikçilik üzerinde pozitif yönlü etkisi olduğu görülmüştür. Entelektüel sermayenin boyutları olan beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişkisel sermaye düzeylerindeki gelişmenin örgütsel yenilikçiliğe de olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışanların bilgi, beceri, yetenek ve yetkinliklerini içeren beşerî sermaye açısından bakıldığında deneyimli ve eğitilmiş çalışanların yeni fikirler geliştirme ve süreçleri iyileştirme bakımında daha donanımlı olabileceğinden yenilikçi ürün ve hizmetlerin üretilmesine katkı sağlayabileceklerdir. Bunun yanında nitelikli beşerî sermayeye sahip olmak problem çözme, uyum sağlama ve öğrenme açısından da işletmeye avantaj sağlayarak yenilikçilik süreçlerinin yönetilmesinde ve örgütün yenilik yapabilme yeteneğinin artırılmasında önemli rol oynayacaktır. Araştırmanın bulgularıyla paralel nitelikte olan Alnatsheh vd., (2023), Zahedi ve Khanachah (2020), Alshamsi vd., (2019) ve Ghorbani vd., (2012) çalışmalarında da entelektüel sermayenin tüm boyutlarının örgütsel yenilikçiliği destekleyen unsurlar oldukları ve örgütsel yenilikçilik düzeyinin yükselmesine katkı sağladıkları ifade edilmektedir.

Araştırmada örgütsel yenilikçiliğin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerindeki etkisinin incelendiği analiz bulgularına göre örgütsel yenilikçiliğin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerindeki etkisinin pozitif yönlü olduğu görülmüştür. Ahmad ve Wu (2022), Alfawaire ve Tarik (2021) ve Eidizadeh vd.'nin, (2016) araştırma bulguları bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Örgütsel yenilikçilik yapısal olarak örgütteki değişiklikleri, ilişkiler düzeyinde diğer işletmeler ve kurumlarla olan ilişkilerdeki değişiklikleri ve iş uygulamalarındaki değişiklikleri kapsamaktadır. Yenilikçiliğin bu üç yönü ile işletmeler sadece yeni teknolojiyi uygulamakla kalmaz bunun yanında teknik veya yönetsel değişiklikleri kuruluşun amaçlarına ulaşma düzeyini artıran örgüt yapılarına entegre ederek çevresel değişimler ve belirsizliklerle başa çıkabilirler (Damanpour ve Evan, 1984: 393). Ayrıca örgütsel yenilikçilik farklılaşmayı sağlaması ve uyum kabiliyetini artırması bakımından da işletmeyi avantajlı konuma getirmektedir.

Araştırmada beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişkisel sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerindeki doğrudan etkisi de araştırılmıştır. Fakat araştırmanın bulgularına göre üç entelektüel sermaye boyutunun da sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür. Yaseen vd., (2016) çalışmalarında beşerî sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde bir etkisi olmadığı yönünde bulgulara ulaşmıştır. Aynı şekilde Damar ve İraz (2020) da ilişkisel sermayenin sürdürülebilir rekabet avantajı üzerindeki etkisi yönündeki hipotezini reddetmiştir. Beşerî, yapısal ve ilişkisel sermayenin sürdürülebilir rekabet

avantajı üzerinde doğrudan etkileri bulunamamasına rağmen örgütsel yenilikçilik üzerinden dolaylı etkileri olduğu görülmüştür. Böylece araştırmanın temel hipotezleri olan beşerî sermaye, yapısal sermaye ve ilişki sermayenin örgütsel yenilikçilik üzerinden sürdürülebilir rekabet avantajı üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Barney (1991) kaynak temelli görüşe göre işletmenin sahip olduğu varlık ve yeteneklerin rekabet stratejilerinin belirlenmesinde önemli olduğuna vurgu yapmaktadır. Çünkü sürdürülebilir rekabet avantajı değerli, nadir bulunan, ikame edilemeyen ve taklit edilmesi zor olan ve bir işletmenin içinde bulunan kaynaklardan etkilenmektedir (Stiles ve Kulvisaechana, 2004). Buna göre, işletmelerin rekabet gücündeki farklılıklar, ayırt edici yeteneklerinden kaynaklanmaktadır (Amit ve Schoemaker, 1993). Bu ayırt edici yetenekler yenilikçiliğin de etkisiyle rekabette avantajlı konuma geçmek için işletmelere fırsat oluşturabilmektedir. Çalışanların bilgi, beceri ve yaratıcılıklarını içeren beşerî sermaye ile yeni fikirlerin ve çözümlerin üretilmesiyle yenilikçilik teşvik edilebilir. İyi eğitilmiş ve deneyimli çalışanlardan oluşan bir örgütte rakiplerden farklılaşmayı sağlayacak yenilikçi ürün, hizmet ve süreçlerin geliştirilmesiyle rakiplerden avantajlı konuma geçilmesi gerçekleştirilebilir. Yapısal sermaye verimli kurumsal süreçler, güçlü bilgi sistemi ve altyapılar ile yenilikçi fikirlerin hayata geçmesini kolaylaştırır. İşletmenin sahip olduğu patent, telif hakkı ve kurumsal kültür yenilikçiliğin sistematik olarak geliştirilmesine ve korunmasına katkı sağlayarak rekabet avantajını sürdürür. İşletmenin müşterileri, tedarikçileri ve diğer paydaşları ile kurduğu sağlam ilişkiler ise yenilikçiliği besleyen iş birlikleri sağlar.

Araştırmanın verilerinin tek seferde toplanması önemli bir kısıt oluşturmaktadır. Değişkenlere ilişkin verilerin farklı zamanlarda toplanması araştırmada daha sağlıklı veri toplanması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca değişkenlerin tümü aynı kaynaktan; yöneticilerden elde edilmiştir. Bu kısıtın giderilmesi için örneğin beşerî sermaye ve müşteri sermayesi değişkenleri için çalışanlardan veri toplanmasının gelecekte yapılacak araştırmalar açısından faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulguların öncelikle literatürdeki eksikliğin giderilmesine katkı sağlayacağı bunun yanında örgütsel yenilikçilik ve rekabet avantajı açısından işletmelerin sahip oldukları entelektüel sermayenin yönetiminin önemi noktasında farkındalık oluşturacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

Alfawaire, Fieras, and Tarik Atan. "The Effect Of Strategic Human Resource And Knowledge Management on Sustainable Competitive Advantages at Jordanian Universities: The Mediating Role of Organizational İnnovation." *Sustainability* 13.15 (2021): 8445-8480.

Alnatsheh, Amani Yaser, Karaatmaca, Ayşe Gözde, Çavuşoğlu, Behiye. "Intellectual Capital and Organizational Innovation: Examining the Mediation Role of Knowledge Sharing on the Palestinian Universities during the COVID-19 Pandemic". *Sustainability* 15.4 (2023): 3673-3693.

Alshamsi, Saif, Osama Isaac, and Amya Bhaumik. "The Effects of Intellectual Capital on Organizational Innovation within Abu Dhabi Police in UAE." *International Journal on Emerging Technologies* 10.1 (2019): 50-58.

Alves, M., F., R., Galina, S., V., R., & Dobelin, S. (2018). Literature on organizational innovation: past and future. *Innovation & Management Review*, 15(1), 2-19.

Amit, R., & Schoemaker, P. J. (1993). Strategic assets and organizational rent. *Strategic management journal*, 14(1), 33-46.

Andriessen, Daniel. "On the Metaphorical Nature Of Intellectual Capital: A Textual Analysis." *Journal of Intellectual Capital* 7.1 (2006): 93-110.

Anning-Dorson, T. and Nyamekye, M.B. (2020), "Be Flexible: Turning İnnovativeness Into Competitive Advantage in Hospitality Firms", *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 32.2 (2020): 605-624.

Armbruster, Heidi, et al. "Organizational innovation: The challenge of measuring non-technical innovation in large-scale surveys." *Technovation* 28.10 (2008): 644-657.

Azeem, M., Ahmed, M., Haider, S., & Sajjad, M. (2021). Expanding competitive advantage through organizational culture, knowledge sharing and organizational innovation. *Technology in Society*, 66, 101635.

Barney, J. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17, 99–120.

Camisón, C., & Villar-López, A. (2011). Non-technical innovation: Organizational memory and learning capabilities as antecedent factors with effects on sustained competitive advantage. *Industrial Marketing Management*, 40(8), 1294-1304.

Chahal, Hardeep, and Purnima Bakshi. "Examining Intellectual Capital and Competitive Advantage Relationship: Role of Innovation and Organizational Learning" *International Journal of Bank Marketing* 33.3 (2015): 376-399.

Chatzoglou, P. and Chatzoudes, D. (2018), "The Role of Innovation in Building Competitive Advantages: an Empirical Investigation", *European Journal of Innovation Management*, 21.1 (2018): 44-69.

Chen, S., Bu, M., Wu, S. and Liang, X. "How Does TMT Attention To Innovation of Chinese Firms Influence Firm Innovation Activities? A Study On The Moderating Role Of Corporate Governance", *Journal of Business Research*, 68.5 (2015): 1127-1135.

Choo, C. W., & Bontis, N. (Eds.). (2002). *The strategic management of intellectual capital and organizational knowledge*. New York: Oxford University Press.

Crossan, Mary M., and Marina Apaydin. "A multi-dimensional framework of organizational innovation: A systematic review of the literature." *Journal of management studies* 47.6 (2010): 1154-1191.

Çakıcı, A. C., Çalhan, H., & Karamustafa, K. (2016). Yiyecek ve içecek işletmelerinde inovasyon ve sürdürülebilir rekabet üstünlüğü ilişkisi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 11-39.

Damar, Arif., ve İraz, Rıfat. (2020). Entelektüel Sermaye ve Rekabet Avantajı Ölçeklerinin Türkçe'ye Uyarlanması ve Değişkenler Arasındaki İlişkiler: Kobiler Üzerine Bir Araştırma. *Business and Management Studies: An International Journal*, 8.5 (2020): 4487-4520.

Damanpour, F., & Evan, W. M. (1984). Organizational innovation and performance: the problem of "organizational lag". *Administrative science quarterly*, 392-409.

Delios, A., and P. W. Beamish. "Survival and Profitability: The Roles of Experience and Intangible Assets in Foreign Subsidiary Performance." *Academy of Management Journal* 44.5 (2001): 1028-1038.

Eidizadeh, R., Salehzadeh, R., & Chitsaz Esfahani, A. (2017). Analysing the role of business intelligence, knowledge sharing and organisational innovation on gaining competitive advantage. *Journal of Workplace Learning*, 29(4), 250-267.

Fernandes Rodrigues Alves, Marlon, Simone Vasconcelos Ribeiro Galina, and Silvio Dobelin. "Literature on organizational innovation: past and future." *Innovation & Management Review* 15.1 (2018): 2-19.

Ghorbani, Mahmood, Baratali Mofareidi, and Somayeh Bashiriyan. "Study of The Relationship Between Intellectual Capital Management And Organizational Innovation in The Banks." *African Journal of Business Management* 6.15 (2012): 5208-5218.

Hamel, G. (2009). Management innovation. *Leadership Excellence*, 26(5), 5.

Huard, Pierre, *The Management of Chronic Diseases_ Organizational Innovation and Efficiency*, Wiley, (2018).

Hudson, William J. *Intellectual Capital: How To Build It, Enhance It, Use It*. Wiley, (1993).

Iqbal, A., Latif, F., Marimon, F., Sahibzada, U.F. and Hussain, S., "From Knowledge Management to Organizational Performance: Modelling The Mediating Role of Innovation and Intellectual Capital in Higher Education", *Journal of Enterprise Information Management*, 32.1 (2019): 36-59.

Itami, H. *Mobilizing Invisible Assets*. Cambridge, MA: Harvard University Press. 1987.

Jiang, Y., Jiang, Y., & Nakamura, W. (2019). Human capital and organizational performance based on organizational innovation: Empirical study on China. *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 64.

Kamukama, N., Ahiauzu, A., ve Ntayi, J. M. (2011). "Competitive Advantage: Mediator of Intellectual Capital And Performance" *Journal of Intellectual Capital*, 12.1 (2011): 152-164.

Kaplan, Howard B., and Marshall Scott Poole. Organizational innovation: Studies of program change in community agencies. Springer Science & Business Media, 2003.

Kneipp, Jordana Marques, et al. "Sustainable Innovation Practices And Their Relationship with The Performance of Industrial Companies." *Revista de Gestão* 26.2 (2019): 94-111.

Lentjušenkova, Oksana, and Inga Lapina. "The Transformation of The Organization's Intellectual Capital: From Resource to Capital." *Journal of Intellectual Capital* 17.4 (2016): 610-631.

Marr, Bernard, and Göran Roos. "A strategy perspective on intellectual capital." *Advance Praise for Perspectives on Intellectual Capital: Multidisciplinary Insights into Management, Measurement, and Reporting*. Elsevier, 2005. 28-41.

Obeidat, U., et al. "The Effect of Intellectual Capital on Competitive Advantage: The Mediating Role of Innovation." *Management Science Letters* 11.4 (2021): 1331-1344.

OECD/Eurostat Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation, 4th Edition, The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Activities, OECD Publishing, Paris/Eurostat, Luxembourg, (2018).

Oslo Kılavuzu, Yenilik Verilerinin Toplanması ve Yorumlanması İçin İlkeler, OECD-EUROSTAT Ortak Yayını, çev: Tübitak (2005).

Porter, Michael., *Rekabet Stratejisi – Sektör ve Rakip Analizi Teknikleri*, İstanbul, Agora Kitaplığı, (2015).

Saji, B.S. and Ellingstad, P. "Social Innovation Model For Business Performance and Innovation", *International Journal of Productivity and Performance Management*, 65.2 (2016): 256-274.

Sapprasert, Koson, and Tommy Høyvarde Clausen. "Organizational innovation and its effects." *Industrial and Corporate Change* 21.5 (2012): 1283-1305.

Schumpeter. Joseph. *The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle*, New Brunswick (U.S.A) and London (U.K.): Transaction Publishers, 1983.

Schultz, T. W. (1961). Investment in human capital. *The American economic review*, 1-17.

Senior, Nassau William. *An Outline Of The Science Of Political Economy*. W. Clowes And Sons, 1836.

Soetjipto, Budi .Eko., Murwani, F.Danardana. and Wahyono, Hari. "The Role Of Smes' Innovation and Learning Orientation In Mediating The Effect of CSR Programme On Smes' Performance And Competitive Advantage", *Global Business Review*, 19.99 (2018): 21-38

Stewart, Thomas A. *Intellectual Capital: The New Wealth Of Organization*. Crown Business, (1998).

Stewart, Thomas A. *The Wealth Of Knowledge: Intellectual Capital And The Twenty-First Century Organization*. Currency, (2001).

Stiles, P., & Kulvisaechana, S. (2004). *Human capital and performance in public sector*. Judge Institute of Management, University of Cambridge, Cambridge.

Suryantini, N. P. S., Aisjah, S., & Ratnawati, K. (2024). Enhancing Sustainable Competitive Advantage in SMEs: Aligning Intellectual Capital and Business Performance Model. *Calitatea*, 25(198), 299-314.

Sveiby, Karl Erik. *The New Organizational Wealth: Managing & Measuring Knowledge-Based Assets*. Berrett-Koehler Publishers, (1997).

Tidd, Joe. "Integrating technological market and organizational change." *Managing innovation* (2005).

Truong, B. T. T., Nguyen, P. V., Vrontis, D., & Inuwa, I. (2024). Exploring the interplay of intellectual capital, environmental compliance, innovation and social media usage in enhancing business performance in Vietnamese manufacturers. *Journal of Intellectual Capital*.

Wang, T., & Zatzick, C. D. (2019). Human capital acquisition and organizational innovation: A temporal perspective. *Academy of Management Journal*, 62(1), 99-116.

Yaseen, Saad G., Dima Dajani, and Yasmeeen Hasan. "The Impact of Intellectual Capital on The Competitive Advantage: Applied Study in Jordanian Telecommunication Companies." *Computers in Human Behavior* 62 (2016): 168-175.

Zahedi, Mohammad Reza, and Shayan Naghdi Khanachah. "The Effect Of Knowledge Management Processes on Organizational Innovation Through Intellectual Capital Development in Iranian Industrial Organizations." *Journal of Science and Technology Policy Management* 12.1 (2020): 86-105.

Zhang, J., Jehangir, F. N., Yang, L., Tahir, M. A., & Tabasum, S. (2024). Competitive Advantage and Firm Performance: The Role of Organizational Culture, Organizational Innovation, and Knowledge Sharing. *Journal of the Knowledge Economy*, 1-27.

Zhu, L., & Cheung, S. O. (2017). Harvesting competitiveness through building organizational innovation capacity. *Journal of Management in Engineering*, 33(5), 04017020.